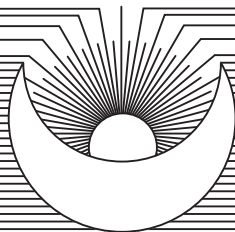
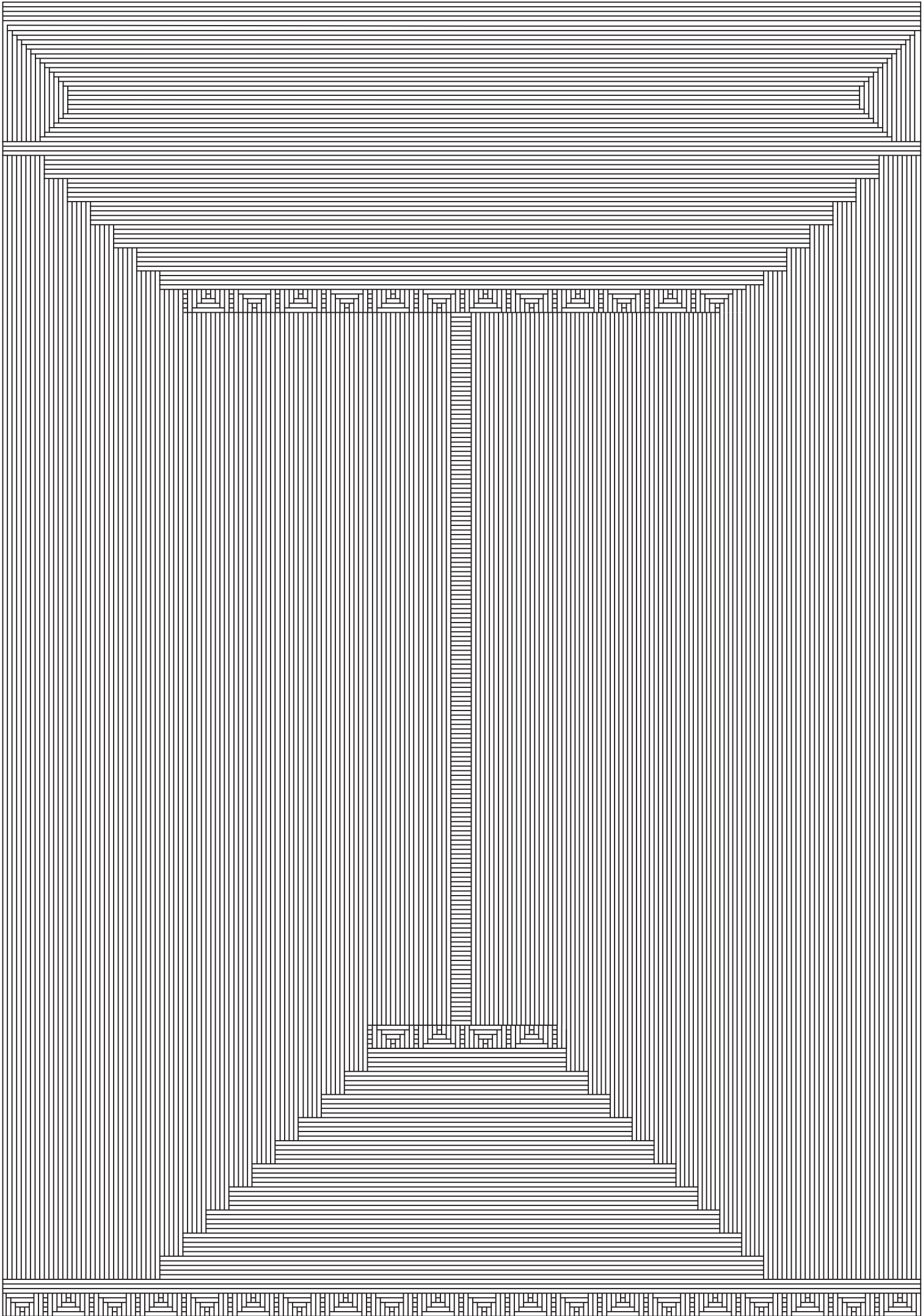

STANDARDS

HYDROBOTT
WATER PURI

2015

HET JURYRAPPORT

Vorig jaar begon het juryrapport met de opmerking dat 2014 een lastige editie was. Het juryrapport van dit jaar zal een andere toon hebben. Want 2015 is een goed jaar gebleken.

Allereerst waren er wat algemene punten die de jury zijn opgevallen tijdens het bezoeken van alle eindexamenexposities. Zoals dat minder studenten hun project in boekvorm presenteerden. Waar het voorgaande jaren de trend leek dat de belangrijkste vorm voor een fotografieproject een boek is, hadden projecten nu meer diverse verschijningsvormen of werden boeken vaker in de vorm van een dummy of kleine oplage gepresenteerd als onderdeel van een breder geheel. Opvallend vond de jury ook dat, net als vorig jaar, weinig digitale- en online mogelijkheden worden benut. Het aantal gevallen vormt de uitzondering, terwijl dat de plek is waar het medium het meest in ontwikkeling is.

Ook constateerde de jury dat studenten minder vaak heel persoonlijke projecten maakten. De blik is vaker naar buiten gericht, naar de wereld om hen heen, in plaats van naar beneden of achteren, zoals de emotionele of historische belevingswereld van de maker zelf. Dit vindt de jury een positieve ontwikkeling, al schuilt erin wel het gevaar dat studenten een te groot en allesomvattend project willen maken, terwijl een kleinere blik ook tot grotere inzichten kan leiden.

Een veel terugkerend thema in de eindexamenprojecten op alle academies is het einde van de wereld en de invloed van digitaliseren op de individuele identiteit. Soms met grappige of utopische uitkomsten. Vaker met dramatisch distopische toekomstvisies.

Het jureren volbracht ik dit jaar samen met Jaap Scheeren en Caroline von Courten. Voor de vierde en laatste keer heb ik de rol van juryvoorzitter op me mogen nemen. In totaal bekeken wij de afstudeerprojecten van 97 studenten. Dat waren er 12 minder dan vorig jaar.

Voorafgaand aan onze bezoeken spraken alle juryleden de hoop uit net-afgestudeerden te kunnen nomineren die op verfrissende wijze fotografie hebben weten in te zetten om op de wereld met betrokkenheid en een scherpe blik zich heen te reflecteren. Projecten die van een omgevingsgerichtheid getuigen, of dat nu in de vorm van documentaire, autonome, geënceneerde, commerciële of fictieve fotografie is. Projecten waarin bovendien het medium wordt bevraagd of op een verfrissende manier wordt gehanteerd.

DE GENOMINEERDEN

In het werk van elk genomineerden van deze editie van het Steenbergen Stipendium zijn een of meerdere facetten te herkennen van wat de jury belangrijke criteria vond om projecten te nomineren.

Zoals het engagement in het project *retourafzender.eu* van **LOU MUUSE** (van de Willem de Kooning Academie). Vanuit het verlangen inzicht te geven in de ingewikkelde asielprocedure van Nederland, fotografeerde zij bij verschillende soorten tijdelijke verblijfslocaties voor asielzoekers. Door haar foto's met illustraties, data en informatie te combineren, weet zij een overzichtelijke weergave te maken van de routes in het asielsysteem. Zij koos ervoor het in de vorm van een website te presenteren, zodat ze haar project kan blijven updaten naar gelang het steeds veranderende asielbeleid. Hieruit blijkt haar maatschappelijke betrokkenheid en de communicerende rol die ze herkent in fotografie en zichzelf als fotograaf.

Die onderzoekende houding en de wil een wereld buiten zichzelf te begrijpen is ook te zien in het project *Projecties* van **YARA VAN DER VELDEN** (van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten). Zij vertelt een verhaal over Mongolië, dat in 2015 de snelst groeiende economie van de wereld zou zijn. In de relatief korte periode van haar project laat groei zich moeilijk fotograferen. Desondanks reisde ze door dit land en wist in te zoomen op het landschap, de bewoners en metaforische details als de stof op hun schoenen om de effecten van deze groei op een bevolking van drie

miljoen te verbeelden. Van der Velden presenteert haar project in een boek, en een interactieve installatie waarin de grondstoffen te zien zijn die de motor zijn van de economische groei. Diezelfde grondstoffen die tegelijk de techniek achter de interactiviteit van haar installatie mogelijk maken, en zo de connectie tussen de kijker en inwoners van Mongolië heel direct weet te maken.

Dat een meer persoonlijk uitgangspunt een verhaal kan opleveren dat exemplarisch is voor een belangrijke periode in onze geschiedenis toont **AMBERTOOROP** (van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten) met haar project *G'lijk weleer, mijn lieve schat*. Haar familie beslaat vier generaties Indo's, gekenmerkt door een sterke identiteit, gevormd door een traumatische geschiedenis en culturele verbondenheid met een land waar niet naar teruggekeerd kan worden. In haar fotografie, met behulp van documenten en ander beeldmateriaal, focust ze op een wereld die alleen nog in herinneringen en associatieve details leeft. De beelden die zij heeft gemaakt en verzameld verbeelden op metarofische wijze wat deze geschiedenis op heel persoonlijk vlak, en tegelijk voor een hele generatie, betekende. Een lastig facet van een brute, minder bekende, geschiedenis die zich zo moeilijk onder woorden laat brengen.

Ook een lastig te verbeelden, en zeer actueel onderwerp, is dat van surveillance in de openbare ruimte. De daarvoor ontwikkelde techniek wordt al wijdverbreid gebruikt, nog voor de ethische discussie van gebruik en wenselijkheid binnen internationale politiek is gevoerd. Want wat is 'normaal' en 'afwijkend' gedrag, en wat is gerechtvaardigd in kader van veiligheid? Dat is het onderwerp van het project *False Positives* van **ESTHER HOVERS** (van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten). Een ingewikkeld en abstract onderwerp, dat ze weet te belichten door veel vormen van visueel onderzoek met elkaar te combineren. De video in het project is het feitelijke beginpunt, in haar boek categoriseert Hovers de informatie en aan de muur onderzoekt ze de visuele meetbaarheid van het gevoerde beleid.

Met dezelfde onderzoekende houding weet **MAJDA VIDAKOVIC** (van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten) zich in haar project *Bedoelde*

je: iets anders? op interessante wijze te verhouden tot het medium fotografie zelf en de rol die het speelt in onze virtuele beleving van fysieke objecten. Met behulp van zoekmachines kunnen we alles vinden wat we willen, maar tegelijk vinden we nooit precies wat we zoeken. En zelfs als we het wel vinden, is het nog steeds slechts een afbeelding van het daadwerkelijke object. Maar hoe problematisch die constatering ook mag klinken, de presentatie van dit project is juist speels. Vreemde driedimensionale vervormde foto's, een levensgroot zoekvenster en een theatrale performance zijn vrolijk van toon. Niet met een opgeheven vinger, maar luchtige en op tegelijk intelligente wijze verkent Majda de vele virtuele identiteiten van zoiets alledaags als de cactus.

DE ACADEMIES

Vier van de vijf genomineerden zijn afkomstig van dezelfde kunstacademie. Dat ontging de jury ook niet tijdens het selecteren van de genomineerden. In het proces van selecteren, van een longlist naar een steeds kleinere shortlist, bleven die projecten over die op interessante wijze vorm geven aan belangrijke facetten waar de jury van het Steenbergen Stipendium naar op zoek is. De woorden uit het juryrapport van vorig jaar waren ook dit jaar van toepassing, namelijk dat het Steenbergen Stipendium niet de norm wil bevestigen van wat goede fotografie is, maar die norm wil bevragen. Dat wordt gezocht in het werk van de nieuwkomers in het werkveld.

De jury van het Steenbergen Stipendium houdt er bij haar keuze geen rekening mee van welke academie de studenten afkomstig zijn. In het selectieproces worden alle projecten langs dezelfde meetlat gelegd. Want de jury wil zonder beperkingen voor de vijf beste projecten kunnen kiezen. Zij realiseert zich dat door vier projecten van dezelfde academie te nomineren, een eenzijdig beeld kan ontstaan over het opleidingsveld. Daarom ook dat, net als voorgaande jaren, de bevindingen over de academies los van de genomineerden zal worden behandeld in dit juryrapport.

In het algemeen lijkt het erop dat studenten op sommige academies niet genoeg tijd krijgen om echt een gedegen onderzoek neer te zetten voor hun afstudeerproject. Hiervoor is uiteraard tijd nodig en die tijd lijkt soms

niet gegeven. De eindexamenexpositie is niet een eindpunt, maar een start. Het is belangrijk dat studenten hierin een richting en interesse kunnen kiezen, en een ontwikkeling kunnen tonen waar na het afstuderen op voort gebouwd kan worden. Zo kan een student al tijdens zijn studie ervaren, en begeleiding krijgen, in het langer werken aan een project. Een manier van werken die voor velen na de opleiding praktijk zal worden. Waarschijnlijk komt het onder andere hierdoor dat het niveau van de eindexamenexposities van de academies sterk uiteen loopt.

De kwaliteit van de eindexamen expositie op de **HOGESCHOOL VOOR DE KUNSTEN UTRECHT** werd door de jury als beter ervaren dan vorig jaar. De expositie bevond zich op een meer prominente plek in het gebouw, waardoor weliswaar de ruimte per student beperkt was maar het gevoel van een echte expositie en samenhangigheid tussen de studenten des te groter was. Qua signatuur lijkt de opleiding zoekende, zwevend tussen documentair en een meer autonome aanpak. Wellicht hierdoor is de kwaliteit van de eindexamenprojecten nog wat wisselend. Maar de trots waarmee de studenten hun werk presenteerden getuigt van een terugkerend vertrouwen van binnenuit.

Op de **ACADEMIE VOOR KUNST EN VORMGEVING ST. JOOST** in Breda heerst ook altijd een opvallend goede sfeer. Al was dit jaar een aantal studenten merkbaar minder trots, over zowel hun eigen werk als dat van mede-studenten. Hier en daar was onverschilligheid merkbaar, net als de behoefte tot professionalisering. Bij diverse projecten ontbrak goede conceptontwikkeling en vormgeving, waardoor het algehele niveau ver uit elkaar lag. Wel is locatie altijd erg prettig om te bezoeken en is de catalogus en winkel die de studenten zelf bekostigen en beheren een succes.

De **WILLEM DE KOONING ACADEMIE** in Rotterdam had dit jaar de Hofpoort als locatie voor haar eindexamen expositie gekozen. Op een aantal verdiepingen werd het werk van alle afgestudeerden van diverse afdelingen door elkaar getoond. Concept en benadering waren bepalend voor de combinaties van projecten. Dat maakte het tot een gevarieerde, maar tegelijk zeer chaotische expositie om te bezoeken. Werk van fotografiestudenten

raakte in de verdrinking door studenten van andere richtingen die ook fotografie gebruikten. Hier had de herkenbaarheid van de fotografiestudenten onder te lijden. Bovendien hadden sommige studenten te weinig ruimte om hun werk te presenteren. In vergelijking met andere academies lijken de studenten hier minder begeleiding te krijgen in het goed presenteren van hun werk.

Dat lijkt ook het geval voor de **ARTEZ HOGESCHOOL VOOR DE KUNSTEN** in Enschede waar de presentaties vaak bestaan uit niet meer dan fotoseries aan de muur. Opvallend veel studenten op deze academie maken voor hun eindexamen een reis naar het buitenland en kiezen voor straatfotografie. Daaruit blijkt wel een nieuwsgierigheid naar de wereld om hen heen, maar die ontbreekt in de begeleidende cliché-uitspraken over fotografie die je niet van vierdejaars kunstacademiestudenten zou verwachten. Opvallend is ook hoezeer de nadruk ligt op het beheersen en experimenteren met analoge afdruchtechnieken. Studenten lijken zich al met al onvoldoende bewust van wat er zich in het werkveld en op andere academies afspeelt.

Op de **GERRIT RIETVELD ACADEMIE** in Amsterdam was dit jaar zichtbaar gestreeft naar een meer overzichtelijke en toegankelijke expositie, met een plattegrond, titelbordjes en uitleg per project. Maar daar waar studenten op deze academie zich in andere jaren juist onderscheiden door sterke conceptontwikkeling en verrassend visueel vermogen, was het niveau dit jaar wat braaf en inhoudelijk slechter. Dit bleek ook uit de scripties die bij de afstudeerprojecten werden gepresenteerd. Het leek erop dat studenten te weinig tijd en aandacht hadden besteed aan het presenteren van het werk, waardoor het geheel scherpte miste. Een positievere ontwikkeling vond de jury dat er dit jaar de focus meer op fotografie lag. Niet de randen van het medium, zoals film en grafische collages, maar de kern mogelijkheden van fotografie vormden vaker het uitgangspunt.

De eindexamenexpositie op de **KONINKLIJKE ACADEMIE VAN BEELDENDE KUNSTEN** in Den Haag was van hoog niveau. Hier worden fotografen opgeleid die zich het meest bewust lijken van hun rol als

fotograaf en mogelijke posities in het werkveld. Door de hoge kwaliteit van de eindexamenexpositie is te zien dat hier studenten uitgebreid begeleid worden. De projecten zijn, meer nog dan vorig jaar, naar buiten gericht. Met interessante onderwerpen, goede onderzoeken en uitwerkingen in veelvormige presentaties - al is de aanpak soms wel té illustratief. Studenten krijgen veel ruimte en tijd om hun projecten in volle glorie te presenteren. Ook daarin onderscheidt deze academie zich van anderen. Het werk dat studenten op deze academie maken varieert van toegepast en commercieel tot juist meer autonoom en conceptueel.

EN DE WINNAAR IS...

De jury kiest de genomineerde studenten vlak na het bezoeken van alle exposities. De winnaar wordt gekozen als al het werk is tentoongesteld in het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam. De tijd die er over heen gaat, de sturing van curator Frits Gierstberg die door zijn kennis van exposeren elk project nog met een treetje hoger weet te tillen, de context van de kunstacademies die wegvalt. Het zijn die factoren die tonen hoe veerkrachtig elk project is en welke er bovenuit steekt bij gelijke behandeling.

Het niveau ligt dit jaar hoog. Vijf genomineerden met elk zeer sterke, eigenzinnige projecten. Vijf fotografen waarvan we verwachten de komende jaren nog wel meer te horen en te zien. Dat maakte het kiezen van de winnaar niet makkelijk, maar des te leuker. Want wat de jury hoopt te bereiken is dat de winnaar van het Steenbergen Stipendium zich gestimuleerd voelt zich verder te ontwikkelen op de ingeslagen weg en dat die erkenning en financiële bijdrage een waardevolle steun in de rug zal zijn.

En er was één project waarin, nog net iets meer dan bij de anderen, de jury die eigenzinnige gedrevenheid vond, waar ze naar op zoek is. Deze student toont zich zowel een echte beeldmaker als onderzoeker. Feiten als uitgangspunt nemend, weet zij een beeldtaal te hanteren die diezelfde feitelijkheid uitdraagt. Tegelijk schept ze ruimte voor verbeelding, zowel bij zichzelf als bij de kijker. Na het zien van haar project weet je van alles en

tegelijk niks. Het is een eigenzinnige stijl van benaderen, waarvan de jury zeker weet dat zij die ook in toekomstige projecten op interessante wijze kan toepassen.

De gelaagdheid van het onderwerp weet zij te vertalen in een gelaagdheid van benaderingen in haar onderzoek. Haar werk gaat over algoritme, haar aanpak is algoritmisch. Daarmee verklap ik al wie de winnaar is. De jury wil Esther Hovers van harte feliciteren met het winnen van het Steenbergen Stipendium 2015 en haar alle geluk wensen in de toekomst.

Graag wil ik ter afsluiting van dit juryrapport de Steenbergen Stichting bedanken. Het was een eer drie jaar juryvoorzitter van deze prijs te mogen zijn. Een prijs die van groot belang is voor de ontwikkeling van talentvolle fotografen én het stimuleren van vernieuwing in de fotografie. Dit ervaarde ik toen ik zelf nog fotografiestudent was. En als ik terugkijk op de afgelopen vier jaren ben ik trots over het zichtbare verschil dat deze stimuleringsprijs heeft gehad op de zestien genomineerden en vier winnaars die ik samen met fantastische juryleden heb mogen kiezen.

OPGETEKEND DOOR

14 oktober 2014

Etta Meuter (Steenbergen Stichting)

Jaap Scheeren (jurylid)

Caroline von Courten (jurylid)

Sterre Sprengers (juryvoorzitter)

STIJNDIEN STIJNDIEN STIJNDIEN STIJNDIEN

WINNAARS

- 2015 ESTHER HOVERS, Den Haag
- 2014 OLYA OLEINIC, Den Haag
- 2013 JAYA PELUPESSY, Utrecht
- 2012 OLA LANKO, Amsterdam
- 2011 RAOUL DE LANGE, Den Haag
- 2010 HRAIR SARKISSIAN, Amsterdam
- 2009 JORIS JANSEN, Den Haag
- 2008 MAGDALENA PILKO, Den Haag
WILLEM POPELIER, Den Haag
- 2007 BREGJE VAN DEN BERG, Den Haag
MARK VINCENT HOUSTON, Amsterdam
- 2006 CHRISTIAN VAN DER KOOY, Den Haag
HANNAH HORSCH, Enschede
THIJS KOELINK, Utrecht
- 2005 WYTSKE VAN KEULEN, Breda
LINDA MARIA BIRBECK, Utrecht
- 2004 YVONNE LACET, Utrecht
ELZA JO VAN REENEN, Den Haag
- 2003 MARCEL BORSTEN, Utrecht
JAAP SCHEEREN, Breda
- 2002 PETRA STAVAST, Breda
HOLGER NIEHAUS, Enschede
- 2001 MYNE SOE-PEDERSEN, Amsterdam
JUDITH VAN IJKEN, Utrecht
- 2000 KIM KRIJNEN, Breda
HANNEKE FRANSSSEN, Breda
- 1999 THOMAS SCHLIJPER, Utrecht
- 1998 ANDREA STULTIENS, Utrecht

